

एकटेपणात हरवलेली माणसे

माणूस गर्दीत हरवत नाही, पण एकटा असला की मात्र हरवतो.

सगळ्या प्राण्यांमध्ये मनुष्यप्राणी हा असा प्राणी आहे की ज्याला संवादाची देणगी मिळाली आहे. इतर प्राणी एकमेकांशी संवाद साधताना स्पर्श, विशिष्ट आवाज इ. माध्यमाद्वारे एकमेकांशी संवाद साधण्याचा प्रयत्न करतात मात्र मनुष्य प्राणी भाषेद्वारे सुलभतेने संवाद साधू शकतो. परस्परांशी बोलणे हा संवादातील खूप साधा पण महत्वाचा मार्ग आहे. बोलण्यातून जितक्या सुलभतेने आणि परिणामकारकपणे संवाद साधता येतो तो क्वचितच इतर माध्यमाने शक्य आहे.

जुन्या काळी बायकांना स्वयंपाकघराबाहेरचे विश्वच नसायचे त्यामुळे चूल आणि मूल ह्या चक्रात अडकल्याने बाहेरच्या जगाशी संवाद जणू होतच नसे त्यामुळे सण, व्रत वैकल्ये ह्या माध्यमातून त्यांच्या माजघरातील विश्वाबाहेर यायची संधी मिळाली. वटपौर्णिमा हा सण खरा बघितला तर धार्मिक भावनेने पार पाडला जातो मात्र त्याच बरोबर घटकाभर समवयस्क बायकांशी बोलण्याचा योग येतो. बोलण्यातून मन मोकळे होते. माहेरवाशिणीसाठी श्रावण हा तर हक्काचा महिना. नागपंचमी, मंगळागौर इ. सण निसर्गाच्या सान्निध्यात आणि सखी, आप्तजन ह्यांच्या सहवासात घालवताना मनसोक्त गप्पांद्वारे संवाद साधला जातो. ह्या साध्या आणि सोप्या गोष्टीमुळे माणसाचा ताण किती हलका होतो. लग्न समारंभ, संमेलन, विसि ज्याला लोकप्रिय शब्द भिशी हा आहे, बैठक, धार्मिक सणवार इ. मार्गांनी माणूस घटकाभर दुःख, विवंचना विसरून समाजात मिसळतो आणि सतेज होतो.

ह्याच्याउलट एकटा बसलेला माणूस उगाच विचार करत बसतो.

माणूस हरवणे म्हणजे काही फक्त जत्रेत हरवणे असा शब्दशः अर्थ अभिप्रेत नाही तर विचारांच्या साखळीत अडकला तरी तो हरवल्यासारखाच असतो.

विचारांच्या दृष्टचक्रात माणूस गुंतला की तो गर्दीत हरवण्यापेक्षा भयंकर आहे. गर्दीत हरवलेल्या माणसाला बोट पकडून इच्छित स्थळी आणता येते मात्र विचारांच्या गर्तेत रुतलेल्या माणसाला वर्तमानात आणणे कठीण.

विचारांच्या गर्तेत अडकल्यानंतर नकारात्मक विचार मनात यायला कितीसा वेळ लागतो ? मग त्या नकारात्मक विचारांची साखळी म्हणजे जणू spiral staircase, त्या जिन्न्यानी कधी खाली उतरतो हे

लक्षात येत नाही. माणूस उतरतो खरा, मात्र डोके गरगरते.

ही नकारात्मक विचारांची साखळी एकांतात एवढी मोठी होत जाते की त्या साखळीचे एक बंधनात कधी रूपांतर होते हे कळतही नाही. मग त्यातून एक नकारात्मक ऊर्जा तयार होते आणि नैराश्य, चिडचिडेपणा, मौन इ. बाबी नकळत बळावत जातात.

ह्या साखळीतून बाहेर येण्यासाठी संवाद हा उत्तम उपाय होय. एकांतात हरवलेल्या माणसाला सुसंवादाद्वारे पुन्हा वर्तमानात आणून त्या नकारात्मक विचारांच्या गर्दीतून त्याची सुटका करून त्याचे बोट धरून वर्तमानात आणणे महत्वाचे ठरते.

अश्या एकांतातील गर्दीत हरवलेल्या अनेक माणसांना पुन्हा त्यांच्या इच्छित स्थळी आणणे गरजेचे आहे.

मनोज कुरुंभटी